

**Siseministri määruse „Siseministri 4. detsembri 2015. aasta määruse nr 67
„Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord“ muutmine“ eelnõu
seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Siseministri määruse „Siseministri 4. detsembri 2015. aasta määruse nr 67 „Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord“ muutmine“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud, et pikendada lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse läbivaatamise tähtaega.

Hetkel peab Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) registreerima välismaalase lühiajalise Eestis töötamise või keelduma selle registreerimisest kümne tööpäeva jooksul. Muudatuse tulemusena taotluse läbivaatamiseks ette nähtud tähtaega pikeneb. PPA-le luuakse võimalus teha lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse suhtes otsus 15 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamisest või taotluses esinenud puuduste kõrvaldamisest.

Suurenenud nõudlus välistööjõu Eestisse sissetoomiseks on toonud kaasa olukorra, kus tööandjad kuritarvitavad erinevaid välismaalase Eestisse tööle võtmise võimalusi hoides seeläbi kõrvale Eesti tööturu kaitse mehhanismidest (ennekõike palgakriteeriumi nõudest) ja tööjõumaksude tasumisest. Muudatus on vajalik selleks, et võimaldada PPA-l läbi viia põhjalik lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse menetlus. Muudatus aitab ennetada Eestis töötamise reeglite väärkasutusi ja rikkumisi ning aitab kaasa turvalisuse, avalik korra ja riigi julgeoleku tagamisele.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik Eva Lillemäe (eva.lillemae@siseministeerium.ee, tel 612 5079). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna õigusnõunik Doris Uudelt (doris.uudelt@siseministeerium.ee, tel 612 5248). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Airi Kapanen (airi.kapanen@siseministeerium.ee, tel 612 5241).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ja Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga kavandatakse muuta siseministri 4. detsembri 2015. aasta määrust nr 67 „Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord“ (edaspidi *siseministri määrus*), mis on avaldatud redaktsioonis RT I, 26.04.2019, 3.

Eelnõu muudatus on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023 alapunktiga 2.30, mis näeb ette vajaduse suurendada rändekontrolli võimekust ja seista ebaseadusliku sisserände ja viisade ning elamislubade väärkasutuste vastu, et tagada avalik kord, ohjeldada

kuritegevust ning hoida riigi julgeolekut¹. Samuti Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023 alapunktiga 12.23, mille kohaselt on vaja täpsemalt kontrollida ja reguleerida renditööjõu kasutamist.

Lisaks on eelnõu seotud „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ eesmärkide täitmisega, mille kohaselt on Eesti sisserändepoliitika peamine eesmärk tagada nende välismaalaste Eestisse tulek, kes annavad ühiskonnale tervikuna lisandväärtust ning kelle riigis viibimine on kooskõlas avalike huvidega, Euroopa Liidu ühisõiguse ja põhivabadustega. Teiseks on vaja ära hoida elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek.² Eelnõu haakub ka välismaalaste ebaseadusliku töötamise ennetamise ja tõkestamise tegevuskavaga, mis kiideti heaks 17.04.2018 Vabariigi Valitsuse majandusarengu komisjoni istungil ja mille uus versioon on hetkel koostamisel.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on pikendada lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse läbivaatamiseks ettenähtud tähtaega seniselt kümnelt tööpäevalt 15 tööpäevale. Muudatuse tulemusena on PPA-l võimalik läbi viia põhjalik lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse menetlus. Muudatus võimaldab tõhusamalt ennetada Eestis töötamise reeglite väärkasutust ja rikkumisi ning aitab kaasa turvalisuse, avalik korra ja riigi julgeoleku tagamisele.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest viimases sätestatakse määruse jõustumine. Kehtiva siseministri määruse § 7 lõike 1 kohaselt registreerib PPA välismaalase lühiajalise Eestis töötamise või keeldub töötamise registreerimisest kümne tööpäeva jooksul taotluse menetluse võtmise või puuduste kõrvaldamise päevast arvates. Eelnõuga muudetakse välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse menetlustähtaega pikemaks. Senise kümne tööpäeva asemel registreerib PPA välismaalase lühiajalise Eestis töötamise või keeldub töötamise registreerimisest 15 tööpäeva jooksul taotluse menetluse võtmise või puuduste kõrvaldamise päevast arvates.

Lühiajalise töötamise registreerimise menetlus on haldusmenetlus ja sellele kohalduvad haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) sätted. HMS-i kohaselt on haldusorgan kohustatud menetluse läbiviimisel rakendama uurimisprintsipi ning välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel.

PPA ülesanne on lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse menetluse käigus välja selgitada ning hinnata, kas tööandja ja välismaalase puhul on täidetud välismaalaste seaduses sätestatud nõuded ning ei esine lühiajalise Eestis töötamise registreerimisest keeldumise aluseid. Selleks teostab PPA menetluse käigus erinevaid toiminguid ning esitab tööandjale vajadusel ka täiendavaid järelepärimisi. Menetlustähtaja pikendamisel kümnelt tööpäevalt 15 tööpäevale on PPA-l võimalik läbi viia menetlusi põhjalikult ilma, et oleks vaja kulutada

¹ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/valitsus/RataseIIvalitsus/vabariigi_valitsuse_tegevusprogramm_2019-2023_esitatud_300519.pdf

²

https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumentid/Arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf

ressurssi menetlustähtaja pikendamisele ja sellest teavitamisele. Muudatus ei välista, et taotluse suhtes tehakse otsus lühema tähtaja jooksul kui 15 tööpäeva. Muudatus võimaldab tõhusamalt ennetada Eestis töötamise reeglite väärkasutusi ja rikkumisi ning aitab kaasa turvalisuse, avalik korra ja riigi julgeoleku tagamisele.

Eelnõu kohaselt jõustuvad muudatused 1. septembril 2019. aastal.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega puutumust.

6. Määruse mõjud

Valdkond: majanduslik mõju

Sihtrühmad:

1. välistöötajad (kolmandate riikide kodanikud), kes soovivad Eestis ajutiselt töötada;
2. tööandjad, kes soovivad kolmanda riikide kodanikke ajutiselt Eestis tööle võtta.

PPA poolt tehtavate lühiajalise töötamise registreerimiste otsuste arv on kasvanud.

Tabel 1. Lühiajalise töötamise registreerimise taotluste suhtes tehtud otsused 2017–2019 (15.07), (allikas: PPA)

Otsuse liik	2017	2018	2019 (15.07)*
Registreerimised	7509	19 805	18 220
Registreerimisest keeldumised	141	171	204
Taotluse läbi vaatamata jätmised	405	1444	933

*PPA prognoosib, et 2019. aastal tehakse eelduslikult 30 000 lühiajalise töötamise registreerimise otsust

15.07.2019 seisuga on lühiajaline Eestis töötamine registreeritud **18 993** välismaalasel. Peamiselt on tegemist Ukraina (14 913), Valgevene (1068), Moldova (671), Venemaa (660) ja Usbekistani (284) kodanikega ning **83% on mehed** (15 818) ja **17% naised** (3175). Vanuseliselt kuuluvad välismaalased peamiselt järgmistesse vanuserühmadesse: **25–29 aastased** (3228), **30–34-aastased** (3790), **35–39-aastased** (3201), **40–44 aastased** (2626) ja **45–49 aastased** (2015).

Välismaalased, kellel on seisuga 15.07.2019 kehtiv lühiajalise Eestis töötamise registreering, on Eestisse tööle asunud peamiselt **üldkorras**³ (15 027), hooajatöö tegemise eesmärgil (3114),

³ Kohalduvad üldised VMS-is esitatud lühiajalise töötamise registreerimise tingimused. Tööandjal on nõue maksta välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalgaga (praegu 1310 eurot).

iduettevõttesse (227), lähetatud töötajana (208) ja tippspetsialistina⁴ (154). Tööandja põhitegevusala järgi tehakse tööd peamiselt ehituse (6516), töötleva tööstuse (4215), põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi (2166), muu teenindava tegevuse (1584) ning veonduse ja laonduse (1135) valdkonnas. Ametikohtadest on asunud tööle peamiselt muu spetsialisti (7372), ehitaja (5546), taluniku, sulase, põllutöölise (1557), tootmistöölise (1306), keevitaja (898) või autojuhi, veoautojuhi (885) ametikohale.

Mõju kirjeldus ja olulisus: Määrusega kavandatav muudatus mõjutab tööandjate võimalusi värvata kiiresti kolmandatest riikidest lühiajaliselt välistööjõudu. Muudatus ei puuduta siiski kõiki tööandjaid, vaid üksnes neid, kes soovivad värvata välistööjõudu ja võimaldada välismaalasel Eestis töötada ajutiselt. Muudatus suunab tööandjaid rohkem kasutama Eestis juba olemasolevat tööjõudu (näiteks noored või töötud) ning pikem menetlustähtaeg ei välista, et taotluse suhtes tehakse otsus kiiremini kui 15 tööpäeva jooksul. Arvestades sihtrühma suurust on mõju ulatus, mõju avaldamise sagedus ja mõjutatud sihtrühma suurus väike. Seega sihtrühmale ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski ei ole.

Valdkond: mõju riigiasutuse korraldusele

Sihtrühm: PPA ametnikud, kes menetlevad lühiajalise töötamise registreerimise taotlusi ja puutuvad kokku lühiajalise töötamise registreerimise menetlusega (migratsiooninõustajad).

Mõju kirjeldus ja olulisus: Määrusega kavandatav muudatus mõjutab positiivselt PPA töökorraldust, kuna PPA-l ei ole vaja kulutada ressursi menetlustähtaja pikendamisele ja sellest teavitamisele. Muudatus võimaldab PPA-l tõhusamalt ennetada Eestis töötamise reeglite väärkasutust ja rikkumisi ning aitab kaasa turvalisuse, avalik korra ja riigi julgeoleku tagamisele. Muudatusega kaasneva mõju ulatus ja avaldumise sagedus asutuste töökorraldusele ja mõjutatud ametnike hulk (u 250) on väike. Ebasoovitava mõju kaasnemise riski ei ole. Seega on mõju riigiasutuse korraldusele ebaoluline.

7. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks on vaja läbi viia teavitustegevused. Määruse rakendamiseks ei kaasne lisakulusid ega -tulusid.

8. Määruse jõustumine

Eelnõuga kavandatud muudatused jõustuvad 1. septembril 2019. aastal, kuna määruse rakendamine ei eelda muid lisategevusi kui teavitamine ning ei ole vajalik määrata lisaega muudatusega kohanemiseks.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks ministriumidele ning arvamuse avaldamiseks Kaitsepolitseiametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ning Teenusmajanduse Kojale.

⁴ Tööandja on kohustatud maksma tippspetsialistile tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 2 korrutisega (praegu 2620 eurot).

